

*М.В. Дубініна,
М.О. Солдак*

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Комплексний розвиток регіону полягає у досягненні оптимальної структури господарства відповідно до природних і економічних умов, які є у регіоні, у створенні економічно ефективних масштабів виробництва. Проблемам соціально-економічного розвитку регіону присвячені праці науковців О.І. Амоші, М.І. Долишнього, Л.М. Кузьменко, Я.О. Побурко, Л.Г. Червової, М.Г. Чумаченка та інших. Водночас виробнича сфера регіону як важливіший напрям розвитку не досліджувалась і не виділялася в окреме питання, яке має свої проблеми та потребує розв'язання.

Сучасна світова економіка характеризується переходом до постіндустріальної стадії. Ця глобальна тенденція зумовлена становленням нового технологічного способу виробництва і супроводжується глибокими зрушеннями щодо рівня і структури суспільного виробництва. Постіндустріальній стадії притаманно зниження у ВВП частки матеріального виробництва та збільшення складової нематеріальних послуг: освіти, науки, культури, охорони здоров'я та спорту.

Україна, як зазначає академік НАН України А.А. Чухно, “відстала від розвинутих країн на цілу економічну епоху. Вона не лише залишилася на індустріальній стадії, а й порівняно з 1990 р. багато втратила у розвитку індустрії і сільського господарства. Тому, щоб бути рівноправнішим членом

європейського і світового співробітництва, їй треба не лише запровадити ринкову систему господарювання, а й значною мірою подолати відставання” [1, 129]. З цього приводу дослідження динамічних процесів у виробничій сфері є актуальним на державному і регіональному рівнях.

Проведення аналізу і критичної оцінки сучасного стану виробничої сфери регіонів має на меті встановити його можливості щодо забезпечення в Україні сталого економічного зростання у майбутньому та відповідність світовим тенденціям економічного розвитку.

Основною ланкою виробничої сфери є підприємство. За офіційними даними у 2000 – 2003 р. в Україні мала місце позитивна тенденція збільшення кількості об'єктів Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України (ЄДРПОУ). Дана ситуація є закономірною як для регіонального, так і для галузевого розрізу. Кількість об'єктів ЄДРПОУ за станом на 01.01.2001 р. складала 834886, на 01.01.2002 р. – 889330, 01.01.2003 р. – 935578 і на 01.01.2004 р. – 981054 відповідно [2, 80]. Статистичні дані свідчать також і про збільшення числа промислових підприємств за період 2000-2003 рр. Так, у 2001 р. загальне число промислових підприємств на території України складало 47348; у 2002 р. – 50302; у 2003 р. – 52336. З одного

© Дубініна Марина Валентинівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник.
Солдак Мирослава Олексіївна – кандидат економічних наук, науковий співробітник.
Інститут економіки промисловості НАН України, Донецьк.

боку, збільшення кількості підприємств, і промислових зокрема, є індикатором сприятливих макроекономічних тенденцій, що намітилися, свідченням ефективності проведених економічних перетворень. З іншого боку, у цей же період як у цілому в Україні, так і в Донецькій області мало місце збільшення числа збиткових підприємств. У 2000 р. частка збиткових підприємств і організацій по країні складала 37,7% від числа зареєстрованих підприємств. У промисловості, будівництві, транспорті і зв'язку їх кількість була трохи вище цього рівня і складала відповідно 42,2%; 40,0; 47,4%. Незважаючи на те, що в 2001 р. частка збиткових підприємств зросла і складала вже 38,2%, в аналізованих галузях даний показник мав тенденцію до зниження і дорівнював відповідно 41,1%; 36,5; 45,0%. У 2002 р. ситуація трохи змінилася: частка збиткових підприємств як у цілому по країні, так і в промисловості, транспорті і зв'язку збільшилася. В Україні даний показник склав у середньому 38,8%. Частка збиткових промислових підприємств у Донецькій області була максимально високою в 2000 р. і складала 42,02%. У 2001 р. для цього показника характерним є деяке зниження до 39,4%; а в 2002 р. – збільшення до 42,7%; у 2003 р. намітилася сприятлива тенденція – зниження показника до рівня 41,0%.

Результати реформування відносин власності в економіці регіонів України свідчать про трансформації, що відбулися, у сфері управління промисловим виробництвом, перетворенні значної кількості підприємств на колективні і приватні, що з'явилося основою для розвитку нових форм господарювання і управління значною кількістю підприємств галузей промислового виробництва. Дані Держкомстату свідчать про те, що в цілому по галузях економіки за період з

1992 по 2003 р. форму власності змінили 90449 об'єктів [2, 334, 339]. Найбільша кількість таких об'єктів була в Донецькій (10,9%), Львівській (9,6%), Дніпропетровській (6,8%) і Харківській (5,6%) областях. У розглянутому періоді з загальної кількості об'єктів, що змінили форму власності в Україні, 26,6% склали державна власність, а 73,4% – комунальна.

У даний час домінуючою є колективна форма власності з перевагою акціонерних товариств. На жаль, вітчизняна статистика не виділяє серед підприємств колективної форми власності акціонерні товариства, у яких держава має свої акції. За даними відділення ФДМУ в Донецькій області, станом на 01.01.2004 р. у Донецькій області функціонувало 33 ВАТ з державним пакетом акцій, що по галузях розподіляються таким чином: сільське господарство – 21 ВАТ, промисловість – 9, будівництво – 2, оптова і роздрібна торгівля – 1 ВАТ. Щодо інших регіонів України, то подібна інформація недоступна.

Підприємства всіх форм власності і різної галузевої приналежності є основою для створення валового внутрішнього продукту і валової доданої вартості (ВДВ). Природно-кліматичні і соціально-економічні умови Донецької області визначають її спеціалізацію в загальнодержавному поділі праці. Про це свідчить аналіз ВДВ, видів економічної діяльності (табл. 2). Питома вага ВДВ Донецької області у ВДВ у цілому по Україні показує, що найбільший внесок у створену вартість держави вносить виробнича сфера (9,0% у 2002 р.), у тому числі обробна промисловість – 4,1% у 2001 і 2002 рр. Помітні частки виробничої сфери Донецької області у ВДВ держави належать видобувній промисловості (1,6% у 2002 р.) і транспорту (1,2% у 2002 р.). Що

стосується внеску кожної галузі виробничої сфери у ВДВ Донецької області, то тут спостерігається аналогічна картина: на першому місці стоїть

обробна промисловість (32,9% у 2002 р.) за нею – видобувна промисловість (12,6%) і транспорт (9,7%).

Таблиця 1. Основні показники соціально-економічного розвитку регіонів у 2003 р. [2, 80, 233; 3, 188, 192, 193, 194, 198]

Регіони	Кількість об'єктів ЄДРПОУ*	Кількість підприємств, що впроваджували інновації**	Кількість організацій, що виконували наукові і науково-технічні роботи**	Кількість виконаних розробок**	Фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів** (% до загального підсумку)			Вартість введених у дію основних засобів промисловості***	Введення житла до експлуатації (м ² заг. площі на 1000 чол. населення)
					власних	держбюджету	кредитів		
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	71,1	1,5	12,6	100,0	135
Автономна Республіка Крим	4,3	15,5	3,0	2,5	53,1	-	-	2,1	98
Вінницька	2,5	17,3	2,1	1,0	57,8	0,3	4,2	1,5	174
Волинська	1,5	29,8	1,2	1,6	100,0	-	-	1,3	112
Дніпропетровська	8,2	7,4	7,0	5,6	66,5	1,1	13,9	11,5	106
Донецька	7,8	18,0	6,2	5,7	79,7	0,3	13,6	18,2	70
Житомирська	1,9	18,8	0,7	0,2	76,9	-	15,0	2,0	95
Закарпатська	1,7	10,7	1,1	0,4	9,1	-	80,8	1,0	132
Запорізька	4,0	8,4	2,7	2,0	73,1	24,2	0,3	7,4	66
Івано-Франківська	2,2	12,0	1,2	9,6	21,0	-	3,9	1,7	181
Київська	3,4	15,9	2,5	1,2	63,3	-	27,9	4,9	241
Кіровоградська	2,1	9,1	0,7	5,7	100,0	-	-	1,3	85
Луганська	3,7	10,8	3,0	2,3	77,3	-	-	8,1	86
Львівська	5,3	8,5	6,2	3,4	95,9	0,5	0,1	3,9	154
Миколаївська	3,2	19,4	2,7	1,1	64,4	-	0,1	2,8	91
Одеська	6,0	9,3	5,0	2,8	72,0	-	4,1	2,9	155
Полтавська	3,2	21,2	1,8	1,1	42,5	0,1	55,2	6,3	106
Рівненська	1,6	11,7	1,1	0,6	94,6	-	0,9	1,4	136
Сумська	2,1	18,3	1,7	1,1	94,5	0,5	-	3,1	120
Тернопільська	1,9	14,1	1,2	2,6	99,7	-	-	0,6	139
Харківська	6,4	19,7	16,4	14,7	97,3	-	1,1	6,0	122
Херсонська	2,6	16,8	1,5	0,6	90,3	-	8,0	0,8	107
Хмельницька	2,2	8,9	0,5	0,2	95,5	1,3	-	1,2	173
Черкаська	2,3	19,9	2,2	0,6	40,6	-	0,2	1,9	106
Чернівецька	1,3	23,7	1,2	0,5	96,2	1,7	2,1	0,4	137
Чернігівська	1,7	27,3	1,6	3,1	96,3	-	0,7	2,0	87

* На початок 2004 р.

** Дані за 2002 р.

*** За даними Держкомстату України.

Таблиця 2. Валова додана вартість видів економічної діяльності Донецької області (у % до валової доданої вартості України і Донецької області) [2, 47; 4, 27]

	2001	2002	2001	2002	2001	2002
	у фактичних цінах, млн. грн.		у відсотках до загального підсумку			
Україна	183296	204342	100,0	100,0		
Донецька область, усього	22863	25284,7	12,5	12,4	100,0	100,0
<i>У тому числі:</i>						
сільське господарство, мис- ливство, лісове господарство	1516,5	1634,5	0,8	0,8	6,6	6,5
рибне господарство	5,6	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0
видобувна промисловість	2548,8	3196,5	1,4	1,6	11,1	12,6
обробна промисловість	7493,1	8331,0	4,1	4,1	32,8	32,9
виробництво електроенергії, газу і води	1529,8	1586,6	0,8	0,8	6,7	6,3
будівництво	608,9	672,4	0,3	0,3	2,7	2,7
оптова і роздрібна торгівля	2784	2818,3	1,5	1,4	12,2	11,1
готелі і ресторани	80,9	90,2	0,0	0,0	0,4	0,4
транспорт	2406,3	2440,8	1,3	1,2	10,5	9,7
пошта і зв'язок	334,8	455,3	0,2	0,2	1,5	1,8
фінансова діяльність	419,3	482,9	0,2	0,2	1,8	1,9
операції з нерухомістю	1103,3	1155,1	0,6	0,6	4,8	4,6
державне управління	399,4	477,8	0,2	0,2	1,7	1,9
освіта	804,6	923,1	0,4	0,5	3,5	3,7
охорона здоров'я і соціальна допомога	586,3	670,6	0,3	0,3	2,6	2,7
колективні, суспільні та особисті послуги	240,4	344,0	0,1	0,2	1,1	1,4
інші види економічної діяльності	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Необхідною умовою розвитку виробничої сфери регіону є науково-технологічне вдосконалення виробництва на основі інновацій. Сформовані тенденції в сфері управління інноваціями як засобом розвитку економічного потенціалу регіонів характеризуються такими даними. З усіх підприємств України, що впроваджували інновації в 2002 р., 29,8% знаходяться на території Волинської області, 27,3% – Чернігівської, 23,7% – Чернівецької області (табл. 1).

У таких індустріально розвинутих областях, як Харківська, Донецька, Дніпропетровська і Запорізька, рівень інноваційної активності нижче. На території цих областей розташовані, відповідно, 19,7%; 18,0; 8,4; 7,4% підприємств, які впроваджували інновації. З 1477 організацій, що виконували наукові розробки, більш 16% знаходяться в Харківській області, 7,0% – у Дніпропетровській, по 6,2% розташовані в Донецькій і Львівській областях (табл. 1).

Що стосується кількості виконаних розробок нових видів виробів, то тут показники трохи відрізняються. Так, найбільшу кількість розробок у 2002 р. було виконано в Харківській області (14,7%), Івано-Франківській (9,6% при 1,2% по кількості організацій), Донецькій і Кіровоградській областях (по 5,7% при відповідно 6,2% і 0,7% по кількості організацій) (табл. 1).

Що стосується фінансування інноваційної діяльності по регіонах, то протягом 2000-2002 рр. найбільш фінансованою була Донецька область (табл. 1), хоча в зазначеному регіоні в 2002 р. значення показника знизилося на 8,0% порівняно з 2001 р. Наступними є Харківська область, де фінансування збільшилося в 2002 р. порівняно з 2000 р. на 85,7%; Дніпропетровська, для якої характерним є збільшення фінансування у 2002 р. на 40,0% порівняно з 2000 р.; Миколаївська область, де цей показник постійно зростає і за аналізований період збільшився у 2,6 рази. Щодо джерел фінансування, слід зазначити, що в основному це власні кошти підприємств. Найбільший обсяг державних коштів на розвиток інноваційної сфери надійшов у 2002 р. у Запорізьку область (табл. 1). В інші області подібні фінансові ресурси або не надходили взагалі, або їх питома вага складала не більш 1,7% від загального обсягу фінансування.

Відновлення виробничих фондів – одна з найбільш актуальних проблем розвитку виробничої сфери. Рівень відновлення основних засобів на більш високій технологічній основі не тільки обумовлює збереження багатьох наявних конкурентних переваг, але і визначає становлення нових стійких вигод. Слід зазначити той факт, що значна частина знову введених основних засобів припадає на галузі промисловості (табл. 1). Так, у Донецькій області у 2001 – 2003 рр. у промисловості було освоєно відповідно 19,2%, 15,8 і 18,2% від загального обсягу введених у дію основних засобів. Наступними є Дніпропетровська область, на частку промисловості якої в 2001 р. припадало 12,5% введених у дію основних засобів, Луганська, Запорізька і Полтавська області, які також займають лідируючі позиції щодо освоєння основних засобів.

З іншого боку, існує негативна тенденція в промисловості – зростання рівня зносу основних засобів. Ступінь зносу основних засобів у 2001 р. у промисловості складав 51,9%, у 2002 р. – 54,5, а в 2003 р. – 56,4%. Аналіз даного показника базових галузей промисловості Донецької області не виявив істотних відхилень від тенденцій, характерних для України в цілому. Більш того, в даному регіоні він перевищив показник по країні і склав у 2000 р. 47,5%; у 2001 р. – 48,0; у 2002 р. – 49,6; у 2003 р. – 55,3%*. Подібні тенденції характерні також і для таких індустріальних областей, як Запорізька, Дніпропетровська, Харківська і Луганська. Однак, незважаючи на достатньо високий знос основних засобів промисловості зазначених областей, є регіони, де знос досягає 80,8% (Чернігівська), 76,8% (Херсонська) і 68,8% (Вінницька).

На жаль, як свідчать результати досліджень, в умовах дефіциту інвестиційних ресурсів усе більш помітну роль відіграють капітальний ремонт і модернізація основних засобів.

* За даними Держкомстату України.

Важливою галуззю виробничої сфери є транспорт. У даний час провідне місце в транспортній системі України займає автомобільний (58,8% вантажних і 42,8% пасажирських перевезень) і залізничний транспорт (26,9 % вантажних і 6,2 % пасажирських перевезень) [2, 242].

В Україні з 1990 р. відбувається скорочення обсягів перевезень вантажів автомобільним транспортом. Так, у 2003 р. в Україні перевезено 973,0 млн. т вантажів, що в 5 разів менше, ніж у 1990 р. У Донецькій області спостерігається подібна тенденція: обсяг вантажних перевезень знизився у 2003 р. у 4,2 раза порівняно з 1990 р. Фінансове становище вантажних АТП області дуже складне. Є заборгованості з заробітної плати, перед бюджетом і пенсійним фондом. У процесі реструктуризації вантажні АТП передають до оренди виробничі приміщення (бокси, АЗС, склади агрегатів), що не використовуються, з наступним викупом, проводять відчуження територій у Земельний фонд міст і районів, реалізують рухомий склад, що залишився. У той же час намітилися деякі тенденції до зростання обсягу вантажних автоперевезень за рахунок власників приватного автотранспорту.

На частку Донецької області припадає близько 25,0% усіх залізничних перевезень в Україні, що склало в 2003 р. 110,3 млн. т [4, 140; 2, 242]. Разом з тим обсяг перевезення вантажів як по Україні, так і в Донецькій області скоротився більш ніж у два рази порівняно з 1990 р. Основною проблемою дороги в забезпеченні вантажних перевезень є дефіцит вагонів. У 2002 р. Донецька залізниця фактично припинила відновлення вагонного парку – коефіцієнт відновлення склав 0,01. Для вирішення цієї проблеми необхідним є визначення цільових джерел фінансування відновлення вагонного парку за рахунок доходів Укрзалізниці і створення умов для залучення інвестицій промислових підприємств.

Перевезення вантажів морськими судами здійснює в Донецькій області переважно «Азовське морське пароплавство», що є великим підприємством морського транспорту України. Базовим для судів Азовського морського пароплавства служить Маріупольський морський порт, який займає вигідне географічне положення щодо індустриальних центрів України.

Обсяг вантажних перевезень морським транспортом в Україні у 2003 р. знизився порівняно з 1990 р. майже у 6 разів [4, 140; 2, 242]. Що стосується Донецької області, то за останні роки стан справ на підприємствах морського транспорту значно ускладнився.

Вантажів

доставлено в 2003 р. 0,1 млн. т, що в 80 разів менше, ніж у 1990 р. Однією з проблем є збереження виробничих потужностей. Так, основні виробничі фонди Маріупольського порту мають значний моральний і фізичний знос. Велика частина порталних кранів експлуатується понад нормативний термін служби, що становить 20 років. Переоснащення порту кранами іноземного виробництва при їх високій ціні через складне фінансове становище підприємства практично неможливо. Старіють і судна портового флоту. Так, криголам «Капітан Белоусов», що знаходиться на балансі порту, має значний моральний і фізичний знос (1954 р. випуску). Подальша його експлуатація економічно не вигідна у зв'язку зі значними витратами на ремонт.

Виходячи з цього головним напрямом розвитку Маріупольського порту є: реконструкція причального фронту; модернізація і заміна перевантажувального і технологічного устаткування; вирішення питання про надання податкового пільгового кредиту Маріупольському морському торговельному порту для модернізації, реконструкції і придбання судів портового флоту.

Регіони України зацікавлені в пріоритетному розвитку регіональної транспортної інфраструктури, тому що це дає можливість для поліпшення інвестиційного клімату, стимулювання структурних змін, зростання регіональної економіки.

Ще однією з галузей виробничої сфери, яка має значний потенціал, є зв'язок. Упровадження сучасного менеджменту, залучення інвестицій для модернізації

підприємств і використання новітніх технологій будуть сприяти підвищенню якості послуг зв'язку, розвитку економіки регіону і поповненню бюджету.

Найбільш великими операторами, що надають послуги електрозв'язку, є: Донецька дирекція ВАТ «Укртелеком», ЗАТ «Утел» (міжміський телефонний зв'язок), ЗАТ «Фарлеп-Телеком-Холдинг», ТОВ «Телеком-Україна», телефонна компанія «Дейта-експрес» і ЗАТ «Велтон-Телеком».

У структурі розподілу послуг електрозв'язку в області основну частину становлять послуги міжміського і місцевого телефонного зв'язку – близько 90,0%; понад 3,0% послуги комп'ютерного зв'язку; близько 3,0% припадає на послуги сільського телефонного, телеграфного зв'язку і проводового віщання. Проблеми розвитку телефонного зв'язку в області багато в чому обумовлені економічним становищем, що склалося в Україні. Морально і технічно зношені 47,0% (312 тис.) номерів АТС. Амортизаційний термін відроби́ли 35 АТС. Вимагають заміни 73,0% (4,4 тис.) таксофонів.

Найбільш рентабельними в Україні є послуги мобільного зв'язку, що в області надають: Східне регіональне відділення ЗАТ «Український мобільний зв'язок», ЗАТ «Київстар» Дж.С.М. і СП «Цифровий сотовий зв'язок України».

Послуги поштового зв'язку в області надає Донецька дирекція Українського державного підприємства поштового зв'язку (УДППЗ) «Укрпошта». До її складу входять поштамт, 26 вузлів зв'язку, центр обробки і перевезення пошти. Донецька дирекція УДППЗ «Укрпошта» надає населенню, підприємствам і організаціям 76 видів послуг у 949 відділеннях зв'язку. Доходи від реалізації послуг поштового зв'язку за 2002 р. зросли порівняно з попереднім роком на 18,8% і склали близько 81,4 млн.грн.

Основним напрямом розвитку поштового зв'язку на найближчу перспективу визначено: стабілізацію економічного стану галузі, забезпечення якісного і найбільш повного задоволення споживачів у послугах поштового зв'язку завдяки впровадженню нових технологій пересилання і доставки всіх видів поштових відправлень на основі комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, використанню швидкісних видів спецтранспорту і комп'ютерних методів обробки повідомлень.

Ще однією з найвагоміших складових частин виробничої сфери регіону є будівельний комплекс, який являє собою сукупність галузевих видів діяльності, що у визначеному сполученні здатні задовольняти потреби в об'єктах виробничого, житлово-цивільного та іншого невиробничого призначення (інфраструктура). До складу регіонального будівельного комплексу входять будівництво, промисловість будівельних конструкцій і деталей, промисловість будівельних матеріалів, організації матеріально-технічного постачання.

В Україні кількість будівельних організацій неухильно зростає і у 2003 р. становила 26856 організацій, що на 23,7% більше, ніж у 2000 р. [2, 229]. Обсяги інвестицій у будівництво в 2003 р. скоротилися на 26,8% порівняно з попереднім роком [2, 222]. Обсяги підрядних робіт, виконаних будівельними організаціями в останні роки, збільшуються, однак порівняно з 1990 р. у 2003 р. склали 14,1% [2, 229].

Останнім часом в Україні відбуваються значні зміни в структурі і кількості житлового фонду. Так, житловий фонд державної, комунальної і колективної форм власності зменшився у 2003 р. порівняно з 1985 р. більш ніж на 45,0%, а приватний – збільшився на 81,3% [2, 457]. У середньому на 1 мешканця у 2003 р. припадало 21,6 м² житлового фонду, що на 32,5% більше, ніж у 1985 р. [2, 460-461], однак збільшення цього показника пов'язано скоріше зі зменшенням кількості населення в Україні (у 1985 р. – 50,9 млн. чол., а в 2003 р. – 48,0 млн. чол. [2, 463]). Підтвердженням служить той факт, що кількість родин і однаків, що одержали житло або поліпшили свої житлові умови, скоротилася у 8,3 раза порівняно з 1990 р.

Обсяги введення в експлуатацію нових житлових будинків в останні роки збільшуються в багатьох регіонах, крім АР Крим, Волинської, Дніпропетровської, Кіровоградської, Одеської і Полтавської областей. Незважаючи на це, розглянутий показник у багато разів нижче, ніж у 1990 р. В Україні у 2003 р. на 1000 чол. населення

було введено 135 м² житла [2, 233]. Цей показник вище майже у 2 рази в Київській області. Перевищує цей показник середній рівень по Україні також і в Івано-Франківській, Вінницькій, Хмельницькій, Одеській, Львівській, Тернопільській, Чернівецькій, Рівненській областях. У деяких областях це пояснюється низькою щільністю населення (крім Івано-Франківської (101 чол. на км²): Тернопільській (82 чол. на км²), Чернівецькій (113 чол. на км²) і Львівській (119 чол. на км²). Так, при середній щільності населення по Україні 79 чол. на км², щільність населення у Вінницькій області складає 66 чол. на км², Хмельницькій – 68 чол. на км², Одеській – 73 чол. на км², Рівненській – 58 чол. на км².

Зростання обсягів будівництва і забезпечення населення житлом у сучасній економіці може бути досягнуто за допомогою активізації механізмів іпотеки.

Таким чином, промислова сфера, як і раніше, залишається основою для подальшого розвитку економіки України, оскільки займає ключові позиції. Проведені дослідження дозволяють зробити висновки про те, що за більшістю показників рівень промислового виробництва в регіонах України ще не досягнув рівня 1990 р. При цьому можна констатувати, що намітився ряд позитивних тенденцій. Тому є всі підстави стверджувати, що

«індустріальний характер розвитку став системним показником нинішнього етапу зростання, що надалі для підтримки високих темпів економічного розвитку поступово повинен перерости в інноваційний» [5, 6]. Для цього необхідні цілеспрямовані дії, що містяться в загальних підходах до регулювання розвитку всіх регіонів України, а так само в специфічних, пов'язаних з використанням особливостей природних умов, виробничого і ресурсного потенціалу, специфіки місцевих ринків праці. Основним напрямом розвитку регіонів є максимальне використання наявних виробничих потужностей, введення в дію нових, що забезпечують виробництво конкурентоздатної продукції, нарощування виробничих потужностей, структурна перебудова, збереження і підвищення потенціалу АПК, створення умов для іноземних інвесторів.

Література

1. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та її значення для України. – К.: Логос, 2003. – 632 с.
2. Статистичний щорічник України за 2003 рік/ Держкомстат України. – К.: Консультант, 2004. - 631с.
3. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України за 2002 рік. / М-во екон. та з питань європ. інтегр. України. – К.: Київський центр Ін-ту Схід-Захід, 2003. – 212 с.
4. Статистичний щорічник Донецької області за 2003 рік / Головне управління статистики у Донецькій області. – Донецьк, 2004. – 376 с.
5. Геец В.М. Уроки и перспективы рынков реформ и долгосрочного экономического роста в Украине // Экономическая теория. – 2004. – №3. – С. 3-27.